

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 31. avgusta 1887.

Obs e g: Kako naj gospodar vzgoji sina svojega za gospodarski poklic. — Pouk gospodarjem, zlasti mladim, ki začno gospodariti. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Pri sosedu. (Dalje.) — Govor poslanca Ferjančiča v državnem zboru dne 25. maja. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Kako naj gospodar vzgoji sina svojega za gospodarski poklic.**

V prejšnjih časih je zadostovalo sinu, ki je imel prevzeti dom, da ga je oče napeljeval k pobožnosti, k lepemu vedenju in k varčnosti ter ga morda dal učiti še nekoliko branja, pisanja in računjenja. Za takratne razmere je vse to zadostovalo, in če je potem sin gospodaril varčno po očetovem vzgledu, ohranil je blagostanje domače in morda imetje svoje še pomnožil. A časi so se spremenili, in ž njimi tudi gospodarjenje. Telegrafne in železnične proge predrugačile so vse razmere popolnoma; kar je bilo kmetu nekdaj dobro, to mu danes ne ugaja več. Če je bila letina dobra, bilo je vse v ceno, če je bila letina slaba, bili so vsi pridelki dragi. Dan danes ni več tako.

Železnica hitro pripelje žita iz krajev, koder ga je v obilici, v kraje, koder ga manjka. Cena spreminja se le malo. Kedo praša našega kmeta, koliko ga stoji pridelovanje ene ali druge reči? Nihče! Sedaj lahko proda svoje blago tisti, kdor je najceneše da. Nasledek tega je, da so vsi pametni gospodarji jeli misliti, kako bi najceneje in z najboljšim uspehom gospodarili. Glede cenega in uspešnega gospodarstva so kmetovalci drugih dežel veliko dosegli, in ker jim je mogoče svoje pridelke ceneje prodajati kot našim kmetom, zato naš kmeti stan povsod peša, in zaostaja. Zadnji čas je, da se tudi slovenski gospodarji zdramijo in začno posnemati napredne kmetovalce drugih dežel. Sami gospodarji sicer ne bodo mogli več veliko napredovati, a njih sveta dolžnost je, skrbeti za to, da njih sinovi dobijo potreben pouk o naprednem kmetovanju. To kar je bilo kedaj za očeta dobro, dandanes ni več za sina dobro. Gospodarske razmere se sedaj v teku enega leta bolj spremene kot prej v petdesetih letih. Prašal bode marsikedo, kje naj

se pa učijo kmeti sinovi umnega in naprednega kmetovanja? Kje neki? V kmetijski šoli! In tako šolo imamo na Kranjskem.

Deželni zbor je osnoval z ogromnimi stroški sadjarsko, vinarsko in kmetijsko šolo v Grmu pri Novem mestu. V tej šoli uči se kmeti fant vsega potrebnega za svoj poklic in to ne le samo iz bukev, ampak tudi dejanski, kajti šola ima lepo in veliko posestvo, polje, travnike, drevesnico, vinograde, hleve i. t. d. Vsak učenec mora obiskovati šolo dve leti, seveda so ob praznikih tudi daljše počitnice. Učenci stanujejo v lepem šolskem poslopju, vedno so pod nadzorstvom vodstva in se učijo poleg kmetijstva in verouka tudi drugih reči, ki so potrebne vsakemu kmetu, kateri hoče z dobičkom gospodariti. Ni pa misliti, da je šola le za Dolenjce, o ne, šola je ravno tako izvrstna za Gorenjce, Notranjce, kakor sploh za vse Slovence.

Povsod je vse polno učenih in neučenih ljudi, ki čakajo služeb, in nihče se dandanes ne sme posebno pohvaliti, da se mu godi dobro. Res je pa, da priden, varčen in razumen kmetovalec ob vsakeršnih razmerah še najbolj brezskrbno živi. Tak gospodar pa more pri sedanjih razmerah postati le tisti, ki se je kmetijstva v resnici učil. Torej slovenski gospodarji, ki imate kaj srca za svojo mladino, pošljite sinove svoje v Grm v kmetijsko šolo. Stroški itak niso veliki, zmore jih vsak trden gospodar. Sicer pa denar, ki ga na ta način potrošite, ni zavržen, dajal vam bode obilih obresti. Revnejšim sinom kmetijskih gospodarjev pa daje deželni odbor kranjski ustanove. Pozivljemo slovensko razumništvo, da poučijo kmetovalce o tej reči.

Novo šolsko leto v kmetijski šoli v Grmu prične se 1. oktobra, in kedor hoče kaj več zvedeti, obrne naj se da šolskega vodstva v Grmu pri Novem mestu, katero mu radovoljno vse razjasni. Upamo, da se bode velik učencev oglasilo, da ne bode vsa ogromna žrtev, k

je imela dežela z ustanovitvijo te šole, zastonj. Zlasti pa Dolenjci, ki so se z besedo za ustanovitev te šole tako toplo potezali, naj dejanski pokažejo, da jih je resna volja s šolsko pomočjo v kmetijstvu napredovati ter tako zaprečiti, da ne pogine gospodarska lepa dolenska pokrajina.

Pouk gospodarjem, zlasti mladim, ki začno gospodariti.

Spisal C. Schütz, tajnik c. kr. kmetijske družbe koroške.

Žalostne skušnje nam kažejo, da zabrede mlad ali starejši človek, če začne brez vednosti gospodariti, v take pomote, iz katerih se včasih z najboljšo voljo ne more več izmotati. Jaz sam sem videl taka nesrečna gospodarstva, zato mislim, da pogodim, če podam mladim gospodarjem nekoliko nauka, da se ognejo nesrečnega kmetovanja. Morebiti si tudi kak starejši gospodar iz teh naukov posname kak koristen opomin.

Prvo, kar morem na srce položiti začetniku gospodarskemu, je to, da dobro preudari, koliko ima kapitala. En del kapitala ali premoženja leži v zemlji, katero ima gospodar, in pa v potrebnih gospodarskih poslopih — to je zemljiški kapital; — drugi del premoženja mora pa gospodar v rokah imeti, da si omisli živine, gospodarskega orodja, semena, živinske krme, gnoja, in pa da si pridrži še toliko gotovega denarja, kolikor ga potrebuje za druge potrebščine v prvem gospodarskem letu, na pr. za davke, plačila delavcem, asekuranco, živež itd. Razen tega mora še nekoliko denarja na strani imeti za neprevidene nesreče po toči, če mu živine kaj pogine itd. Ta drugi del kapitala se imenuje gospodarstveni kapital. Prvi pregrešek mladih gospodarjev je večidel ta, da prenizko cenijo gospodarstveni kapital, potem pa, ker jim zmanjka denarja, zabredejo v dolgove, iz katerih se težko izkopljejo ali pa celo ne.

Res je, da se ne dá natanko znesek gospodarstvenega kapitala določiti, kajti to je odvisno od marsikakih okolščin; vsekakor pa vendar vidi gospodar pred seboj nekatere potrebščine.

V tem, če začetnik nima denarja za gospodarske potrebščine, je največa nevarnost za neskušenelega gospodarja. Zato naj mu veljajo naslednja vodila:

1. Bolje je, če nima gospodar precej denarja za gospodarstvo, da v najem vzame kako večje posestvo, kakor pa da manjše posestvo kupi in za to potroši ves svoj kapital, da mu potem nič denarjev ne ostane v rokah in kmalu na kant pride.

2. Nespametno je, če kdo pri nastopu gospodarstva začne zidati poslopja, katera mu niso neogibno potrebna. Uže marsikdo, ki si je zidal velika in lepa poslopja, se je s tem pregnal in kmalu onemogel; zidal je tak gospodar ne za se, ampak za druge. Star pregovor pravi: „norci zidajo hiše, pametni ljudje pa stanujejo v njih.“

3. Ravno tako nespametno je o nastopu kakega gospodarstva nakupiti si precej dragih mašin in orodja. Večidel pride tako orodje med staro ropotijo zato, ker ni bilo pametno izbrano, ali ker ga mladi gospodar ni umel rabiti, ali ker sploh dotičnemu gospodarstvu ni primerno.

Najmanj škode bode mladi gospodar trpel, če dobro preudari, česa in koliko mu je pri gospodarstvu neobhodno potrebno; če ne, zaide v navadno napako neskušanih ljudi, ki mislijo, da vse bolj vedo mimo drugih, vsacega obirajo, sebe same pa imajo za nezmotljive. Bolj pametno ravna mladi gospodar, če gleda na sosede, o katerih je znano, da dobro gospodarijo, in da po njihovih zgledih tudi on kmetuje. Šele potem, ko se je o gospodarstvu bolje izpametoval in marsikaj skusil, je pravi čas, da staro in slabejšo reč zamenja z novo in boljšo. Potem bo njegov zgled tudi sosede njegove napotil na umnejše in koristnejše kmetovanje.

Ko je mladi gospodar nastopil kmetovanje, naj prvo skrb obrača na gnoj, ki se po pravici imenuje „duša“ kmetijstva. Dokler nima obilnega gospodarstvenega kapitala, naj pa nikaar ne misli na nakup tako imenovanega umetnega gnoja, ampak skrbi naj, da bo doma dobil gnoja, kolikor ga potrebuje. Prvo skrb naj obrača na gnojnico, da mu od tega najboljšega gnojiva nobena kaplja po nemarnosti ne odteče. Naprava dobre in trdne jame, kamor naj se odteka gnojnica, bodi mu zato prva skrb. Zraven tega naj skrbi mladi gospodar, da se mu ne pogubi nič pepela, ki je izvrsten gnoj senožetim; tudi kosti naj pridno nabira; potem pa brž skrbi za kup mešanega gnoja (komposta), ki se najbolje naredi poleg gnojnične jame. Mešan gnoj se imenuje zato, ker obstoji iz mnogovrstne sodrge, katero umni kmetovalec na kup spravlja, na priliko: smeti z dvorišča, pada in iz drvarnice, cestno blato, plevel, nanošena prst, kri, drobne kosti itd. Jako koristno je tudi, če gospodar mešanemu gnoju prideva človeškega blata (katerega vrednost od enega človeka na leto in dan znaša 4 gld.), konjskega in pa svinjskega gnoja, katera sama se ne prilegata dobro polju. Po tem načinu se da vsako leto velik kup komposta napraviti, ki je, če se večkrat polije z gnojnico in enkrat ali dvakrat med letom premeša, posebno izvrsten gnoj travnikom. Za polje je pa mešani gnoj zato manj pripravljen, ker se z njim lahko plevel zaseje.

Če je gospodar tako svojo skrb obrnil na travnike, ne bo mu klaje za živino manjkalo; obilna in dobra klaja pa je glavni pogoj koristne živinoreje. Od tega pa, kaj in koliko se živini krme poklada, je odvisno, da gospodar več ali manj boljšega ali slabejšega gnoja pridelava. Dalje naj pa gospodar ve tudi to, da se gnoj le potem obdrži rodovit, če trdno na kupu leži, če je zmerom vlažen in če ne plesnuje. Da pa iz gnoja ne izpuhtijo tečni gazi, ubrani se s tem, da se na gnoj nekoliko prsti ali pa zmletega gipsa nasuje.

Kedar gospodar gnoj na polje zvozi, naj ga, kakor hitro je mogoče, podorje ali pa vsaj s prstjo pokrije.